

MARIO
VARGAS
LJOSA

Pohvala pomajci

Preveo sa šanskog
Branko Anđić

Laguna

Naslov originala

Mario Vargas Llosa
ELOGIO DE LA MADRASTRA

Copyright © Mario Vargas Llosa, 1988
Translation copyright © 2011 za srpsko izdanje, LAGUNA

Romani Marija Vargasa Ljose
Knjiga br. 7

Od istog pisca:

Grad i psi

Zelena kuća

Razgovor u katedrali

Pantaleon i posetiteljke

Rat na kraju sveta

Povest o Majti

Pohvala pomajci

Jarčeva fešta

Avanture nevaljale devojčice

Keltov san

Treba nositi svoj porok kao kraljevski kaput, nehajno.
Kao oreol na koji se tobož ne osvrćemo, navodno ga ni
ne primećujući.

Samo ljudima s porocima obris se ne gubi u žitkom blatu
atmosfera.

Lepota je porok forme, i to božanstven.

Sesar Moro, *Ljubav do smrti*

SADRŽAJ

Rođendan donje Lukrecije	9
Kandaul, kralj Lidije	17
Uši sredom	25
Oči poput svitaca	31
Dijana posle kupanja	43
Obredna pranja don Rigoberta	49
Venera s Amorom i Muzikom	61
So njegovih suza	69
Kratki prikaz ljudskog	75
Kvrgav i osetljiv	79
Za trpezom	87
Lavirint ljubavi	97
Zlehude reči	101
Rumeni mladić	111
Epilog	117
O autoru.	125

PINAKOTEKA

- Jakob Jordans,
Kandaual, kralj Lidije, pokazuje svoju ženu premijeru
Gigu (1648), Nacionalni muzej u Stokholmu. (24)
- Fransoa Buše,
Dijana posle kupanja (1742),
ulje na platnu, Luvr, Pariz. (48)
- Ticijan, *Venera s Amorom i Muzikom*,
ulje na platnu, Prado, Madrid. (64)
- Fransis Bejkn, *Glava I*, (1948),
ulje i tempera, zbirka Ričarda S. Cajslera, Njujork. . . . (80)
- Fernando de Sislo, *Put za Mendijetu 10* (1979),
akrilik na platnu, posebna zbirka. (96)
- Fra Anđeliko, *Blagovesti*, (oko 1437),
freska, manastir Svetog Marka, Firenca. (112)

1

ROĐENDAN DONJE LUKRECIJE

NA SVOJ četrdeseti rođendan, donja Lukrecija zateče na uzglavlju čestitku dečjim rukopisom, veoma brižljivo i krasnopisom ispisanu:

„Srećan rođendan, pomajko!

Nemam para da ti nešto poklonim, ali ću marljivo učiti, biću najbolji u razredu i to će biti moj poklon. Najbolja si i najlepša i sanjam te svake noći.

Još jednom – srećan rođendan!

Alfonso“

Ponoć je već bila prošla i don Rigoberto je bio u kupatilu, predan svom obrednom kupanju pred počinak, tako složenom i polaganom. (Posle erotskog slikarstva, njegova omiljena razbibriga beše telesna čistoća; duhovna ga nije toliko uznemiravala.) Ganuta dečakovim pisamcetom, donja Lukrecija oseti neodoljivu želju da ga smesta vidi i da mu zahvali. Ti redovi behu, uistinu, znak da ju je porodica

prihvatila. Da li je još bio budan? Šta mari! Ako nije, veoma pažljivo će ga poljubiti u čelo da ga ne probudi.

Dok je silazila niz zastrto stepenište zamračene kuće prema Alfonsovoj odaji, razmišljala je: „Osvojila sam ga. Eto, već me voli.“ I njene vajakadašnje strepnje u vezi sa detetom počеше da se raspršuju poput lake izmaglice, pocepane letnjim suncem Lime. Bila je smela s uma da ogrne kućnu haljinu, pa se zaputila potpuno naga pod lakom spavaćicom od crne svile dok su njeni beli, raskošni, još čvrsti oblici takoreći plovili u senci presečenoj odblescima svetla sa ulice. Duga kosa joj je bila raspuštena a još nije stigla da poskida naušnice, prstenje i ogrlice po povratku sa proslave.

U dečjoj sobi beše, naravno, upaljeno svetlo – Fončo je uvek čitao do duboko u noć! Donja Lukrecija kucnu na vrata i uđe. „Alfonsito!“ U žučkastoj svetlećoj kupi koju je isijavala noćna lampa, iza knjige Aleksandra Dime promoli se preplašeno lice malog Isusa. Zlačane, razbarušene kovrdže, u čudu poluotvorena usta pokazivaše dvostruki niz kao sneg belih zuba, a ogromne, širom otvorene plave oči pokušavale su da je razaznaju i razluče od pomrčine dovratka. Donja Lukrecija se nije pomerila već ga je, obuzeta nežnošću, posmatrala. Dobrog li deteta! Po rođenju pravi anđelak, kao jedan od onih malih paževa sa golicavih gravira koje je njen muž skrivao iza sedam brava.

„To si ti, pomajko?“

„Ala si mi divno pisamce napisao, Fončo! To je najlepší rođendanski dar koji sam ikada primila, kunem ti se.“

Dečak je poskočio i već je stajao u postelji. Smešio joj se, raširenih ruku. Dok je, takođe nasmešena, išla ka njemu, donja Lukrecija uhvati – nasluti? – u očima pastorka jedan pogled koji je iz radosti prelazio u smetenost da bi se,

zapanjen, usredsredio na njene grudi. „O, pobogu, skoro si gola“, pomisli ona. „Kako si samo zaboravila ogrtač, ludo jedna. Lep prizor za mališana.“ Da nije popila koju čašu više no što je trebalo?

Ali Alfonsito ju je već grlio: „Srećan rođendan, pomajko!“ Njegov zvonak, bezbrižan glas krepio je noć. Donja Lukrecija oseti uz svoje telo izdžikljalu siluetu lomnih, tananih kostiju i pomisli na ptičicu. Pade joj na um da bi se dečak prelomio kao suva vlat, samo kad bi se naglo protegao. Tako, dok je on stajao na postelji, behu iste visine. Mazio ju je svojim dugim prstima po vratu i s ljubavlju celivao u obraz. I donja Lukrecija ga zagrlila i jedna joj ruka, skliznuvši pod košulju marinskoplave pidžame sa crvenim prugama, pređe preko njegovih leđa i opipa vršcima prstiju tananu kičmenu kaskadu. „Mnogo te volim, pomajko“, prošapta glasić tik uz njeno uvo. Donja Lukrecija oseti nakratko ustašca na unutrašnjem režnju svoje ušne školjke, ljubila su je, grickala, s njom se poigrala. Izgledalo joj je kao da se Alfonsito istovremeno smeje dok je mazi. Grudi su joj se nadimale od nadošlih osećanja. I kad samo pomisli kako su joj prijateljice proricale da će joj glavna prepreka biti upravo taj pastork, da zbog njega nikad neće uspeti da bude srećna sa Rigobertom. Tronuta, i ona je njega poljubila, u obraz, u čelo, u raščupanu kosicu, dok se lagano, kao da potiče izdaleka, takoreći ne primećujući ga, jedno drukčije osećanje prelivalo s kraja na kraj njenog tela, podrobno obuzimajući naročito one delove – grudi, trbuh, butine, vrat, ramena, obraze – izložene dodiru dečaka. „Zaista me tako mnogo voliš?“ upita ga ona, pokušavajući da se odmakne. Ali Alfonsito je nije puštao. Štaviše, dok joj je pevušeci odgovarao „mnogo, pomajko, tebe ponajviše“, obesio se o nju. Onda su je njegove ručice dohvatile za

slepoočnice i zabacile joj glavu. Donja Lukrecija oseti kako je kljuca poljupcima po čelu, po očima, po obrvama, po obrazima, po glavi... Kad mu tanane usnice okrznuše njene, ona, pometena, stegnu zube. Da li je Fončito shvatao šta radi? Da li je trebalo da ga naglo odgurne? Ali ne, ne, otkud bi bilo i trunke predumišljaja u vragolastom lepršanju tih malih usana koje su, dva-tri puta, pogrešno procenjujući geografiju njenog lica, prionule uz njene i žudno ih pritisle.

„E, lepo, a sad na spavanje“, reče ona najzad, oslobađajući se dečaka. Trudila se da se ponaša neusiljeno. „Ako ne budeš spavao, nećeš na vreme ustati za školu, mališa.“

Potvrdno klimajući glavom, dečak se uvuče u postelju. Posmatrala ga je onako nasmešenog, zajapurenih obraza i s izrazom ushićenja na licu. Ama otkud bi u njemu bilo i trunke pritvornosti! Zar to čisto lišće, te vesele oči, majušno telo što se uvijalo pod pokrivačima ne behu oličenje nedužnosti? Ti si kvarna, Lukrecija! Ušuškala ga je, poravnjala mu jastuk, poljubila ga u kosu i ugasila lampu pored uzglavlja. Kad je izlazila iz sobe, čula ga je kako popeva:

„Biću najbolji u razredu i to ću ti pokloniti, pomajko!“

„Je li to obećanje, Fončito?“

„Časna reč!“

U zavereničkoj samoći stepeništa, dok se vraćala u spavaću sobu, donja Lukrecija oseti da plamti od glave do pete. „Nije to od groznice“, reče sebi, sva zbunjena. Zar je moguće da je to delo bezazlenih milovanja jednog deteta? Eh, ženo, postaješ stvarno poročna! Da to nije prvi znak starenja? Jer beše izvesno da je buktala i da joj butine behu skroz vlažne... Kakva sramota, Lukrecija, kakva sramota! I smesta joj kroz glavu prohuja sećanje na jednu rasmusnu prijateljicu koja je, tokom čajanke namenjene prikupljanju priloga za Crveni

krst, za svojim stolom nagnala na rumenilo i usplahirila sve prisutne ispričavši im da se kao buktinja raspali kad god kao od majke rođena drema po podne s jednim mlađanim šticenikom dok joj on češka leđa.

Don Rigoberto beše go, izvaljen na leđima preko granatnog prekrivača s motivima škorprije. U tamnoj odaji, tek šturo osvetljenoj odblescima svetla sa ulice, njegova duga beličasta silueta, rutava po grudima i među nogama, ostade nepomična dok se donja Lukrecija izuvala i, ne dotičući ga, pružala kraj njega. Da li je njen muž već zaspao?

„Gde si bila?“, začu ga ona kako mrmlja zgusnutim, okasnelim glasom čoveka koji zbori iz pucketanja nestvarnosti, glasom koji je ona tako dobro poznavala. „Zašto si me napustila, dušo moja?“

„Otišla sam da dam pusu Fončitu. Napisao mi je pisamce za rođendan koje nisi video. Gotovo sam se rasplakala koliko je dirljivo.“

Naslutila je da je on jedva slušao. Oseti desnicu don Rigoberta kako miluje njenu butinu. Palila je poput obloga umočenog u vrelu vodu. Prsti su mu se trapavo zaplitali u silne nabore njene spavačice. „Da li će shvatiti da sam potpuno vlažna?“, pomisli ispunjena nelagodnošću. Spopade je prolazna slabost, i to od istog onakvog vala vrućine koji ju je iznenadio na stepeništu: vratio joj se kroz čitavo telo i sva se naježila. Činilo joj se da su joj se sve pore otvorile i da žudno iščekuju.

„Da li te je Fončito video u toj spavaćici?“, maštao je raspaljen glas njenog muža. „Probudićeš u klincu grešne misli. Možda će noćas snevati svoj prvi erotski san.“

Čula ga je kako se uzbuđeno smeje. I ona se nasmeja: „Ama šta pričaš, ludo jedna!“ Istovremeno ga je tobože

udarila, puštajući da joj leva ruka padne na don Rigobertov trbuh. Ali ono što dotače beše jedna propeta, pulsirajuća muška držalja.

„Šta je ovo? Šta je ovo?“, povika donja Lukrecija, pritiskajući ga, rastežući, ispuštajući ga pa ga opet hvatajući. „Vidi, vidi šta sam našla, to je bogme iznenađenje!“

Don Rigoberto ju je već bio navalio preko sebe i ljubio slasno, kušajući joj usne, razdvajajući ih. Jedan dugi čas, dok je sklopljenih očiju osećala kako vrh jezika njenog muža istražuje jamu njenih usta, kako šeta po desnima i po nepcu, svojski se trudeći da se njima osladi i do tančina ih upozna, donja Lukrecija beše utonula u neku blaženu ošamućenost, neko gusto ustreptalo stanje od kojeg su malaksavali i mlitaveli njeni udovi, od kojeg kao da je plutala, potapala se, vrtela se ukруг. A na dnu tog ugodnog kovitlaca u koji se pretvorila kao i život, kao da se pomaljalo i iščezavalo u nekom izbledelom ogledalu, tu i tamo se ocrtavalo mlađano lice uljeza, jednog rumenog anđelka. Muž joj zadiže spavaćicu i poče da je miluje po bedrima, kružnim, promišljenim pokretima dok joj je ljubio grudi. Čula ga je kako šapće da je voli, kako mrmlja nežno da je pravi život za njega počeo tek s njom. Donja Lukrecija ga je poljubila u vrat i grickala mu prsa dok ga ne začu kako ječi; a potom je natenane počela da liže ona mesta koja su ga toliko uzbuđivala i koja je don Rigoberto za nju tako predano prao i mirisao pre no što bi legao: pazuha. Čula je kako prede poput razmažene mace i kako se uvija pod njenim telom. Pomahnitale, njegove ruke razmakoše noge donje Lukrecije, pokretom gotovo razdraženim nestrpljenjem. Postaviše je da klekne nad njih, namestiše je kako valja, otvoriše je. A ona zastenja, ranjena i radosna, dok je u zbrkanom magnovenju nazirala sliku svetog Sebastijana

izbodenog strelama, razapetog na krstu i izbubecanog. Imala je osećanje kao da je nabijena na rog kroz samo srce. Nije više mogla da se obuzda. Poluzatvorenih očiju, ruku zabačenih iza glave, isturenih grudi, pojaha tog ljubavnog ždrepcu što se s njom njihao u istom ritmu i mrmljao neke reči koje je jedva bio kadar da izgovori, dok ne oseti da se sva istrošila.

„Ko sam ja?“, obnevidela upita ona. „Šta kažeš, ko sam bila?“

„Bila si supruga kralja Lidije, ljubavi moja“, grunu don Rigoberto, izgubljen u svom snu.